

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI

Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării

Școala Doctorală de Științe Politice și ale Comunicării

Științele comunicării

Teza de doctorat

**Extrema dreaptă europeană online: discursul și ecologia
informațională a partidelor, mișcărilor și mass-mediei alternative
pe patru rețele sociale (trad.)**

Rezumat

Student: Rémi-Thomas Almodt

Coordonator: Prof. univ. dr. Andreea Mogoș

Cluj-Napoca

2025

Cuprins

Introducere	1
Prezentare generală a conținutului tezei doctorale de față	3
Capitolul II: Revizuirea literaturii de specialitate	3
Capitolul III: Cadrul theoretic	5
Capitolul IV: Design de cercetare	7
Capitolul V: Rezultate principale	9
Capitolul VI: Concluzii și discuții	12

Introducere

Comunicarea politică a trecut printr-o transformare constantă odată cu apariția noilor media, în special web-ul și rețelele sociale, care au intensificat interacțiunile dintre figuri politice și public. Această evoluție a facilitat proliferarea comunicării încărcate ideologic, permițând actorilor politici, în special populiștilor de dreapta, să se adreseze direct și dinamic audiențelor globale (Stieglitz & Dang-Xuan, 2012; Herminda et al., 2012; Wodak, 2015). Platformele digitale constituie un teren fertil pentru formarea unor rețele ample între grupuri de dreapta radicală, promovând narațiuni anti-establishment care trasează clar granițele dintre „noi” și „ei” (Druxes & Simpson, 2015; Mazzoleni, 2018; Albertazzi & McDonnell, 2008). Concomitent, cercetările privind utilizarea social-media de către activiștii și mișcările de extremă dreapta arată modul în care aceste platforme modelează dinamica comunităților și acțiunea politică digitală. Studiile au identificat mecanisme de încadrare (framing) și gatekeeping care facilitează diseminarea de conținut politic adaptat, influențând activități atât online, cât și offline (Klein & Muis, 2019; O’Callaghan et al., 2013; Müller & Schwarz, 2018; Haller & Holt, 2019; Froio & Ganesh, 2019). În acest context, cercetări anterioare au arătat cum actorii de extremă dreapta pot stabili agenda politică și cea media la nivel discursiv și pot obține vizibilitate (Green-Pedersen & Mortensen, 2010; Biard, 2019; Nygaard, 2020), indicând succesul pe care diverși actori radicali îl pot avea printr-un discurs persistent. Acest corp de lucrări, care analizează actori transnaționali de extremă dreapta (precum partide și mișcări), subliniază importanța mediilor digitale în mobilizarea și orientarea discursului politic prin narațiuni specifice (Berntzen & Weisskircher, 2016; Stier et al., 2017).

Cercetarea academică descrie patru etape ale politicii de extremă dreapta în Europa după Al Doilea Război Mondial, marcând evoluția și integrarea treptată în mainstream a mișcărilor, partidelor și politicienilor (von Beyme, 1988; Carter, 2018; Mudde, 2019; Castelli Gattinara, 2020). Primele trei etape au inclus regimurile fasciste timpurii, mișcările extremiste postbelice precum poujadismul francez și Frontul Național, și apariția Noii Drepte în contextul crizelor economice și al imigrației, cunoscută variat drept Nouvelle Droite, Neue Rechte sau Alt-Right. Valul al patrulea, identificat în secolul XXI, vede partidele populiste radicale de dreapta integrate în politica mainstream, participând la coaliții guvernamentale (în trecut sau prezent) în Polonia, Austria, Italia, Ungaria sau Țările de Jos, semnalând o schimbare substanțială în acceptarea și influența lor (Akkerman & Rooduijn, 2015; Wondreys & Mudde, 2022). Acest al patrulea val este marcat

nu doar de mainstreamizarea actorilor, ci și a discursului și narațiunilor pe care aceștia le folosesc în proces (Kallis, 2013; Wodak, 2015a; Engesser et al., 2017). Pe măsură ce organizațiile politice radicale înregistrează succese electorale tot mai mari, discursul lor se normalizează, apărând nevoia stringentă de a studia cum comunică acești actori și cum se raportează la teme și actori din politică, mass-media și societatea civilă – cele trei arene principale ale comunicării publice.

Dincolo de platforme și ideologie, literatura contemporană privind comunicarea de extremă dreapta accentuează abordările centrate pe actor, capabile să surprindă diversitatea stakeholderilor care modelează discursul politic (Heinisch & Mazzoleni, 2017) și începe deja să facă comparații transnaționale (Froio & Ganesh, 2019). Mai mult, cercetările recente subliniază necesitatea comparării platformelor, a aspectelor temporale și geografice în studiul comunicării politice digitale (Boulianne & Larsson, 2024). Astfel, investigarea comunicării populiste de dreapta trebuie să ia în considerare evenimente-cheie: „criza refugiaților” din 2015-2016 (Zhang & Hellmueller, 2017; von Nordheim et al., 2019), referendumul din 2016 privind Brexitul (Freeden, 2017; Brändle et al., 2022), alegerile naționale și europene (Servant, 2019; Mudde, 2024), pandemia COVID-19 (Boberg et al., 2020; Zehring & Domahidi, 2023) sau invazia Rusiei în Ucraina (Wondreys, 2023; Weisskircher, 2025). Rezultă nevoia de a cartografia comunicarea politică nu doar în jurul alegerilor, ci și al evenimentelor cu impact politic, economic sau societal, interne și internaționale.

Prezenta cercetare își propune să îmbine aceste perspective asupra comunicării digitale de extremă dreapta și să acopere golurile existente privind: (1) abordările centrate pe actor, (2) comparația transnațională și cross-platform a discursului, (3) influența elementelor specifice platformelor asupra ecologiei informaționale (mențiuni, mesaje redirecționate, hyperlinkuri). Aceste lacune vor fi detaliate în revizuirea literaturii și în capitolul de metodologie.

În acest scop, lucrarea analizează discursul, ecologia informațională și elementele de formare a comunităților pe patru platforme – Facebook, Twitter/X, Telegram și YouTube – printr-o abordare mix-methods. Înrădăcinată în Analiza Critică a Discursului (Fairclough, 2012; Wodak, 2015b), cercetarea folosește analize cantitative semi-automatizate, completate uneori de analize calitative, pentru a surprinde elementele-cheie ale discursului și cadrării de extremă dreapta (Engesser et al., 2017; Heinisch & Mazzoleni, 2017), precum și analize de rețea privind mesaje redirecționate și comentarii, pentru a studia audiențele și

comunitățile. Sunt abordate studii de caz din Austria, Franța, Germania, Ungaria, Italia, Țările de Jos, Polonia, România, Spania, Elveția și Regatul Unit. Datele includ 510 272 postări Facebook, 1 908 102 tweet-uri, 1 575 775 mesaje Telegram și 179 733 videoclipuri YouTube plus 11 104 542 comentarii, publicate între 2015 și 2024.

Înainte de prezentarea designului de cercetare și a analizei, teza realizează o revizuire amplă a literaturii privind extrema dreaptă europeană: evoluția caracteristicilor definitorii, particularități naționale și cele mai recente studii despre partide, politicieni, mișcări și media alternative – trei tipuri de actori relevanți în comunicarea politică. Capitolele următoare (II și III) fundamentează teoretic analiza, integrând teoria framing-ului și agenda-settingului, definiții ale ideologiei de extremă dreapta, populismului și specificului platformelor digitale.

Prezentare generală a conținutului tezei doctorale de față

Următoarea sinteză rezumă fiecare capitol: revizuirea literaturii (Capitolul II) și cadrul teoretic (Capitolul III), urmate de designul de cercetare (Capitolul IV) – obiective, întrebări, selecția cazurilor, colectarea datelor și metodologia pentru cele patru eșantioane. Sinteza se încheie cu principalele rezultate (Capitolul V) și concluziile (Capitolul VI).

Capitolul II: Revizuirea literaturii de specialitate

Capitolul II analizează studiile academice privind actorii de extremă dreapta din Europa și arenele digitale în care aceștia activează, stabilind baza empirică și conceptuală a tezei. Analiza urmărește mai întâi evoluția istorică a extremei drepte, arătând cum cercetătorii au trecut de la studiul regimurilor fasciste și al extremismului postbelic la ceea ce Cas Mudde numește a patra val, în care partidele de dreapta radicală intră frecvent în guvern și în politica de zi cu zi (von Beyme 1988; Mudde 2019). Acest cadru al valului explică de ce organizații veterane precum Rassemblement National din Franța și Freiheitliche Partei Österreichs din Austria au reușit să se reinventeze, în timp ce nou-veniți precum Alternative für Deutschland din Germania, VOX din Spania sau Alianța pentru Unirea Românilor din România au cunoscut o ascensiune rapidă de la începutul anilor 2000.

O sinteză pe țări relevă atât diversitate, cât și convergență. Austria, Franța, Germania, Ungaria, Italia, Țările de Jos, Polonia, România, Spania, Elveția și Regatul Unit prezintă fiecare

căi distincte, care depind de sistemele naționale de partide, de schimbările economice și de memoria istorică. Cu toate acestea, aceleași teme centrale se repetă peste granițe: naționalismul nativist, ostilitatea față de imigrație și islam, neîncrederea în guvernanta supranațională și o opoziție populistă între „poporul” virtuos și „elitele” corupte. Aceste fire ideologice sunt țesute într-un ecosistem dens care leagă partidele parlamentare, mișcările de stradă precum PEGIDA sau Casa Pound, coaliții specifice unor teme precum La Manif Pour Tous și mass-media partizane de la Junge Freiheit la Libertad Digital. Chiar și la nivelul Parlamentului European, colaborarea dintre grupuri precum Identitate și Democrație sau Conservatorii și Reformiștii Europeni demonstrează un repertoriu comunicativ comun, în ciuda fragmentării organizaționale (McDonnell & Werner 2020).

După cartografierea terenului macroistoric și național, capitolul se îndreaptă către trei direcții de cercetare în domeniul comunicării care corespund categoriilor de actori definite de Engesser și colegii săi. Lucrările despre partide și politicieni arată cum liderii de extremă dreapta combină demonstrațiile de competență profesională cu intimitatea atent curată pe platformele de socializare mainstream, reciclând în același timp cadre populiste familiare odată ce trec de la opoziție la guvernare (Bast 2021; Kim 2020). Studiile privind mișcările documentează difuzarea rapidă online a narațiunilor anti-imigrație și anti-musulmane prin intermediul unor hub-uri transnaționale precum Generation Identity, precum și importanța crescândă a spațiilor alt tech precum Telegram și Gab pentru mobilizare și crearea de rețele transfrontaliere (Urman & Katz 2022; Jasser et al. 2023). Cercetările privind mass-media alternative și partizane demonstrează că aceste canale se poziționează ca voci corective împotriva jurnalismului mainstream presupus părtinitor, folosind un limbaj de specialitate pentru a legitima afirmațiile populiste și bazându-se pe evenimente de criză – de la sosirea refugiaților în 2015-2016 până la pandemia Covid-19 – pentru a strânge coordonarea cu partidele și mișcările simpatizante (Figenschou & Ihlebæk 2019; Rone 2021).

În ansamblu, literatura de specialitate descrie un ecosistem de comunicare interconectat, cu mai mulți actori, care răspunde la crize. Cadrele transnaționale circulă rapid, dar difuzarea este inegală și depinde de nodurile de elită, de infrastructurile media și de contextul evenimentelor. Lucrările comparative s-au extins dincolo de Europa de Vest, dar cazurile din Europa de Est și Centrală rămân insuficient studiate, iar analizele la scară largă care integrează mai multe platforme și tipuri de actori sunt încă rare. Aceste lacune stau la baza concepției prezentei teze. Prin examinarea politicienilor, mișcărilor și mass-mediei alternative atât în contextul occidental, cât și în cel estic, și prin compararea discursului de pe platformele

mainstream și alt tech în jurul evenimentelor cheie, studiul își propune să clarifice modul în care alegerea infrastructurii, poziția în rețea și șocurile temporale condiționează în mod conjunct comunicarea extremei drepte. Prin urmare, capitolul oferă atât o sinteză a ceea ce se știe, cât și o foaie de parcurs pentru anchetele empirice care urmează, demonstrând că înțelegerea extremei drepte contemporane din Europa necesită urmărirea interacțiunii dintre actori, mesaje și spațiile digitale care îi conectează.

Capitolul III: Cadrul theoretic

Cadrul teoretic poziționează teza la intersecția dintre teoria încadrării, cercetarea privind stabilirea agendei, ideologia de extremă dreapta, comunicarea politică populistă și studiile privind platformele. Aceasta se realizează prin îmbinarea conceptelor care ilustrează modul în care actorii contemporani de extremă dreapta din Europa (partide, mișcări și mass-media alternative, partizane) construiesc și difuzează semnificații online.

Teoria cadrelor explică modul în care comunicatorii pot selecta (în mod conștient și inconștient) aspecte ale realității și le pot prezenta ca narațiuni coerente. Lucrările lui Entman (1993) și Gamson (1989) arată că cadrele diagnosticează probleme, prescriu remedii și mobilizează publicul, în timp ce Snow și Benford (1988) pun accentul pe sarcinile de diagnostic, prognostic și motivaționale. Cercetătorii vizuali precum Rodríguez și Dimitrova (2011) adaugă straturi stilistice, denotative, connotative și ideologice care contează atunci când imaginile, mai degrabă decât cuvintele, realizează încadrarea. Extensiile acțiunii colective (Hunt, Benford & Snow, 1994) cartografiază protagoniștii, antagoniștii și spectatorii, iar Heinisch și Mazzoleni (2017) distilează un cadru populist principal care identifică mai întâi un popor omogen, apoi numește o amenințare și, în final, promite eliberarea. Studiile de caz ale Génération Identitaire (Nissen, 2020) sau PEGIDA (Virchow, 2016) confirmă că activiștii de extremă dreapta adaptează aceste mișcări în diferite țări și platforme, justificând o abordare centrată pe actor și pe problemă.

Cercetarea privind stabilirea agendei adaugă un al doilea pilon. Primul nivel urmărește importanța problemelor, în timp ce al doilea se ocupă de atribute, iar al treilea, stabilirea agendei de rețea, urmărește modul în care obiectele și atributele se grupează în rețele semantice (Guo & McCombs, 2011a). Studiile privind transferurile intermedia (Vliegenthart & Walgrave, 2008), primingul crizelor (Kim, 2020) și publicul hashtag (Harder, Sevenans & Van Aelst, 2017) arată că atât mass-media de elită, cât și utilizatorii de social media pot muta subiectele

din margine în mainstream. Când partidele de extremă dreapta guvernează, agenda politică evoluează diferit față de perioada în care acestea agită din opoziție, o distincție exploatată în capitolele empirice.

Definirea extremei drepte necesită un cadru general care să cuprindă variante radicale și extreme. Bazându-se pe Mudde (1995) și Carter (2018), cadrul tratează naționalismul nativist și doctrinele autoritare de ordine publică ca nucleu ideologic, înconjurat de xenofobie, rasism cultural, euroscepticism și populism anti-elită. Actorii radicali acceptă democrația electorală, respingând în același timp pluralismul liberal, în timp ce actorii extremi resping democrația în totalitate (Pirro 2022). Deoarece aceste idei sunt comunicate printr-un stil populist, cadrul adoptă elementele de bază ale discursului populist de dreapta ale lui Engesser et al., și anume suveranitatea populară, poporul pur, elitele corupte, ceilalți periculoși și un centru idealizat (Engesser et al. 2017), și le interpretează prin prisma cadrului populist principal (Heinisch & Mazzoleni, 2017).

Studiile în domeniul comunicării politice descriu o trecere de la dominanța mass-media la arene hibride în care cetățenii, jurnaliștii, partidele și platformele se intersectează (Bennett & Pfetsch, 2018). Discursul de extremă dreapta profită de această schimbare exploatând curatorierea algoritmică, publicurile personale (Schmidt, 2014) și reducerea controlului asupra canalelor alternative (Holt, 2018). Teoria mișcărilor sociale ne reamintește că mobilizarea depinde de o muncă susținută de identitate și de expunerea în mass-media (Tarrow, 1998). Grupurile transnaționale precum Bloc Identitaire și Casa Pound câștigă vizibilitate tocmai pentru că comunicarea online precede și amplifică evenimentele de stradă (Castelli Gattinara & Froio, 2019).

Mass-media alternativă și partizană constituie al treilea grup de actori. Aceștia se poziționează ca factori corectivi ai jurnalismului mainstream, reciclează cadre anti-elitiste și integrează activismul în producția de știri (Figenschou & Ihlebæk, 2019). Cercetările privind Junge Freiheit (von Nordheim, Müller & Scheppe, 2019), Il Primato Nazionale (Rone, 2021) sau Breitbart London (Tuomola, 2020) arată logici editoriale similare, în ciuda diferențelor naționale.

În cele din urmă, patru arene digitale modelează modul în care mesajele circulă. Facebook, care rămâne principala poartă de acces la știri în mare parte din Europa (Newman et al., 2023), combină fluxurile algoritmice cu mobilizarea bazată pe grupuri. Twitter/X oferă hashtag-uri publice în timp real și mențiuni care ajută la urmărirea lanțurilor de difuzare

(Rogers, 2014). Telegram oferă canale ușor moderate, ideale pentru migrația post-deplatforming (Urman & Katz, 2022). YouTube găzduiește o „Rețea alternativă de influență” în care brandingul influencerilor se contopește cu politica extremistă (Lewis, 2018). Posibilitățile fiecărei platforme (curatarea fluxurilor, redirecționarea, mențiunile, recomandările video) condiționează vizibilitatea, interactivitatea și, în ultimă instanță, puterea agendei.

Împreună, aceste aspecte oferă tezei o bază teoretică interdisciplinară și multistratificată. Încadrarea furnizează vocabularul necesar pentru disecarea mesajelor, stabilirea agendei oferă metrici pentru relevanță și difuzare, ideologia de extremă dreapta stabilește bazele analitice, studiile privind populismul clarifică alegerile stilistice, cercetarea mișcărilor sociale și a mass-mediei alternative identifică formele organizaționale, iar studiile privind platformele specifică contextele tehnologice. Cadrul integrat permite astfel o comparație sistematică a actorilor, problemelor și rețelelor în timp, spațiu și mass-media, evidențiind modul în care extrema dreaptă europeană, din ce în ce mai transnațională, își construiește și circulă publicul digital.

Capitolul IV: Design de cercetare

Proiectul de cercetare transpune cadrul teoretic într-o anchetă comparativă, bazată pe metode mixte, care urmărește modul în care partidele, politicienii, mișcările și mass-media alternative de extremă dreapta din unsprezece țări europene comunică pe Facebook, Twitter/X, Telegram și YouTube între 2015 și 2024. Scopul său general este de a revela unde și când acești actori converg sau diverg în cadrele și narațiunile pe care le utilizează, cum evoluează aceste narațiuni în timp, cum ar fi mișcările de refugiați din 2015, referendumul privind Brexit-ul din 2016, alegerile naționale și europene succesive, pandemia Covid-19 din 2020 și invazia Rusiei în Ucraina în 2022, și dacă posibilitățile oferite de platforme favorizează modele discursive distincte.

Studiul este ghidat de patru obiective interconectate. În primul rând, compară contextele naționale și transnaționale pentru a identifica similitudinile și diferențele din discursul de extremă dreapta din Europa, o sarcină urgentă dată de prezența partidelor radicale sau extreme în coalițiile guvernamentale sau parlamentele din Polonia până în Italia și de grupările transfrontaliere din Parlamentul European (Froio & Ganesh, 2019; Heft et al., 2021, 2022). În al doilea rând, introduce o dimensiune temporală prin eșantionarea unui deceniu întreg și prin

ancorarea analizelor în evenimentele cheie pe care studiile anterioare le identifică ca puncte de cotitură narative (Zhang & Hellmueller, 2017; Freedon, 2017; Boberg et al., 2020; Wondreys, 2023). În al treilea rând, extinde unitatea de analiză dincolo de actorii aleși, incorporând organizații ale mișcărilor sociale și surse de știri alternative sau partizane, răspunzând apelurilor lui Engesser et al. (2017), Heinisch și Mazzoleni (2017) și Heft et al. (2019) de a trata ecologia informațională de extremă dreapta ca un sistem cu mai mulți actori. În al patrulea rând, contrastează patru platforme ale căror posibilități tehnice invită la strategii de comunicare diferite: fluxul de știri algoritmic al Facebook, publicul bazat pe mențiuni al Twitter, canalele ușor moderate ale Telegram și cultura influencerilor centrată pe videoclipuri a YouTube (Lewis, 2018; Urman & Katz, 2020; Bucher, 2021).

Pentru a îndeplini aceste obiective, prezenta cercetare adoptă o abordare mixtă. Din punct de vedere cantitativ, ea efectuează analize de conținut semi-automatizate cu interfața R KH-Coder (Higuchi 2016). Pentru fiecare limbă, un dicționar leagă cuvintele cheie și expresiile din mai multe cuvinte de cele cinci elemente centrale ale discursului populist de dreapta (suveranitatea populară, poporul pur, elitele corupte, ceilalți periculoși și inima țării) identificate de Engesser et al. (2017). Modelele de co-ocurență între coduri dezvăluie cele trei etape ale cadrului populist principal descris de Heinisch și Mazzoleni (2017): un colectiv amenințat, un vinovat identificat și o eliberare promisă. Frecvența termenilor, graficele de serie temporală și testele chi-pătrat de independență stabilesc relevanța și robustețea statistică. Validarea calitativă se realizează prin verificări de concordanță (KWIC) și citirea atentă a celor mai interesante postări din fiecare țară. Pentru rețele, studiul extrage mențiuni și hyperlinkuri de pe Twitter, redirecționări de pe Telegram și suprapuneri de comentarii de pe YouTube, calculează gradul și centralitatea și detectează comunitățile (Blondel și coautori 2008). Domeniile de linkuri sunt clasificate ca mainstream, alternative, partizane sau altele, conform Holzer (2021) și Schatto-Eckrodt et al. (2024).

Eșantionarea se realizează platformă cu platformă, dar urmează o logică comună. Pentru Facebook, peste jumătate de milion de postări publice au fost colectate prin Facepager între ianuarie 2015 și decembrie 2022, o perioadă mai scurtă decât în cazul altor platforme, din cauza restricțiilor API mai stricte. Selectarea actorilor s-a bazat pe performanța electorală, amploarea protestelor, numărul de urmăritori și mențiunile din cercetările anterioare. Au fost colectate 510.272 de postări de pe 151 de pagini. Pe Twitter/X, 1,9 milioane de tweeturi de la 175 de conturi au fost colectate cu Apify în ianuarie 2025. Telegram a contribuit cu 1,6 milioane de mesaje de la 153 de canale sau grupuri exportate prin API-ul platformei. Datele

YouTube cuprind metadate pentru 179.733 de videoclipuri și 11,1 milioane de comentarii ale utilizatorilor. Octoparse a recuperat titlurile, descrierile și indicatorii de angajament, în timp ce API-ul YouTube (accesat prin Facepager) a furnizat thread-uri de comentarii. În fiecare țară, eșantionul acoperă principalul partid de extremă dreapta și personalitățile sale de frunte, cel puțin o mișcare proeminentă și cele mai vizibile mărci de știri alternative sau partizane.

Întrebările de cercetare decurg direct din obiective. Pentru Facebook, ancheta întreabă cât de des și în ce formate postează actorii de extremă dreapta, ce combinații de teme și actori domină mesajele lor, cum aceste tipare instanțiază cadre populiste de bază și dacă construcția cadrelor variază în funcție de contextul național. Pentru Twitter/X, ancheta sondează diferențele în ceea ce privește producția dintre politicieni, mișcări și mass-media, rolul linkurilor externe și al mențiunilor în modelarea unei ecologii informaționale și măsura în care categoriile de actori sau țările împărtășesc repertorii de încadrare. În cazul Telegram, se explorează dacă activitatea canalului, obiceiurile de partajare a linkurilor și rețelele de mesaje redirecționate consolidează sau destabilizează granițele naționale și modul în care discursul din cadrul comunităților implementează cadrul principal. În cazul YouTube, se examinează producția, rețelele de interacțiune cu publicul, conținutul discursiv al titlurilor videoclipurilor și transnaționalitatea comunităților de comentarii.

Prin integrarea dovezilor longitudinale, transnaționale și transplatformă într-un singur cadru analitic, proiectul de cercetare poziționează teza astfel încât să răspundă nu numai la întrebarea unde vorbesc comunicatorii de extremă dreapta din Europa, ci și cum și cu ce efect retoric, precum și la întrebarea privind interacțiunea dintre ei și cu publicul lor.

Capitolul V: Rezultate principale

În cele unsprezece cazuri europene, concluziile arată un model recurent în care politicienii, partidele, mișcările sociale și mass-media alternative de extremă dreapta exploatează avantajele distinctive ale Facebook, Twitter/X, Telegram și YouTube pentru a cultiva audiențe, a răspândi povești naționaliste familiare și a consolida un sentiment comun de nemulțumire față de elitele naționale, migrații și Uniunea Europeană.

În Austria, Partidul Libertății și mass-media precum Unzensuriert și Servus TV leagă musulmanii, refugiații și Bruxelles-ul într-un singur câmp de amenințare percepută. Pe Facebook, criminalitatea este legată insistent de islam și migrație, în timp ce tweet-urile

prezintă regulile Covid 19 ca atacuri la adresa suveranității și le combină cu anxietățile legate de controlul frontierelor. Canalele Telegram și încărcările YouTube reciclează aceste teme, prezentând atât social-democrații, cât și conservatorii ca trădători ai unei patrii autentice. Graficele de interacțiune confirmă că mesajele, redistribuirile și comentariile circulă mult dincolo de granițele naționale și leagă actorii austrieci de o sferă informațională transnațională mai largă.

Discursul extremei drepte franceze este condus de branduri de știri alternative precum CNEWS și Valeurs Actuelles și de figuri emblematice precum Éric Zemmour. Postările ating apogeul în jurul alegerilor prezidențiale și controverselor legate de pandemie și se concentrează pe imigrație, identitate națională și scepticism față de Uniune. Pe Twitter/X, mass-media sunt cei mai activi editori, dar politicienii atrag cele mai multe reacții, în timp ce rețelele de redistribuire Telegram dezvăluie o postare sistematică a linkurilor care reflectă aceleași teme politice. Comentariile de pe YouTube arată că Valeurs Actuelles, în special, funcționează ca un hub care leagă mai multe comunități de extremă dreapta și contribuie la menținerea unei infrastructuri narrative comune.

În Germania, publicații precum Junge Freiheit și ZUERST și Alternative für Deutschland modelează agendele Facebook și Twitter în jurul cenzurii, finanțării campaniilor electorale și protecției frontierelor. Deși AfD postează mai rar decât unii actori ai mișcării, materialele sale suscită un angajament disproporționat. Pe Telegram și YouTube, canalele mișcării și ale mass-media domină în timpul evenimentelor de mare importanță, iar suprapunerea audienței în secțiunile de comentarii indică o comunitate integrată care repetă cadrul populist principal pe toate platformele și tipurile de actori.

Comunicarea maghiară este condusă de Fidesz, de intermediari precum Civil Összefogás Fórum și de portaluri partizane, inclusiv Vadhajtások. Mesajele leagă migrația, moștenirea creștină și rezistența față de Uniune și administrația Biden și au o rezonanță puternică pe Twitter/X prin conturi de profil înalt, precum Zoltán Kovács. Lanțurile de redirecționare Telegram și comentariile YouTube arată că aceste narațiuni circulă cu ușurință în Ungaria și în afara acesteia, mai ales când leagă teme naționale de războiul din Ucraina.

Actorii italieni utilizează Facebook și YouTube în mod intens. Partidele și agențiile de știri răspund cu asprime la dezbaterile privind salvarea refugiaților, la alegeri și la Covid 19. Salvini, Meloni și organizațiile lor domină interacțiunea pe Twitter/X și se coordonează cu mass-media alternativă prin partajarea de linkuri. Telegram este preferat de mișcări și reviste

pentru mobilizare în momente cheie. În ansamblu, povestea principală prezintă establishmentul guvernamental ca fiind corupt, Uniunea ca fiind intruzivă și migrația ca o amenințare existențială.

În Țările de Jos, Geert Wilders și Forum voor Democratie înregistrează cea mai mare interacțiune pe Facebook, în special când problemele islamice sau reglementările pandemice sunt în centrul atenției. Pe Twitter/X, Wilders și Thierry Baudet amplifică aceste teme în atacuri mai largi la adresa politicienilor mainstream și a Bruxelles-ului, circulând în același timp linkuri mainstream și marginale. Redirecționarea pe Telegram unește canalele olandeze cu nodurile de extremă dreapta străine, iar hărțile de comentarii de pe YouTube confirmă existența unui public transnațional care folosește același repertoriu narativ.

Comunicarea poloneză este structurată de Partidul Lege și Justiție și de mass-media catolică sau naționalistă, precum Radio Maryja și wPolsce24. Postările de pe Facebook apără valorile tradiționale și denigrează Bruxelles-ul, în timp ce Twitter/X difuzează un flux mixt de conținut mainstream și marginal care susține cadrele de suveranitate. Grupurile Telegram promovează scepticismul față de Covid 19 și fac referiri încrucișate la Uniune și imigrație. Comunitățile YouTube se suprapun puternic, arătând că cadrele de extremă dreapta se răspândesc peste granițele mișcărilor și mass-media.

Rezultatele din România reflectă aceste tendințe. Politicieni precum George Simion și Diana Șoșoacă obțin cele mai mari angajamente prin combinarea retoricii anti-UE cu imagini naționaliste și religioase. Activitatea pe Twitter/X, condusă de Mihail Neamțu și ActiveNews, integrează problemele interne cu războiul din Ucraina. Canalele Telegram circulă linkuri de la surse marginale rusești și occidentale, creând un spațiu polarizat ideologic. Hub-urile de comentarii de pe YouTube din jurul Prodocens Media și Călin Georgescu atrag audiențe din grupuri dispartate și consolidează o narațiune comună privind suveranitatea amenințată.

Discursul spaniol este dominat de VOX și de branduri de știri precum Elentir, esRadio și Gaceta de la Iberosfera. Mesajele se concentrează în jurul alegerilor, sosirii migranților în Ceuta și temelor militare. Rețelele de co-ocurență Twitter/X plasează politicienii VOX în centrul dezbaterii, iar canalele Telegram intensifică coordonarea în timpul crizelor. Cadrul recurent laudă măreția națională, critică partidele de stânga și solicită un control strict al frontierelor.

Actorii elvețieni, inclusiv Partidul Popular Elvețian și Weltwoche, pun accentul pe independență, imigrație și măsuri împotriva pandemiei. Profilurile lui Roger Köppel atrag un

nivel ridicat de implicare și leagă conversațiile elvețiene de rețelele austriece și germane. Pe toate platformele, mesajele subliniază libertatea de exprimare și descriu Uniunea și migrația ca pericole pentru autonomia națională.

În Regatul Unit, Nigel Farage, Leave.EU și publicații precum Spiked și Guido Fawkes ancorează discuțiile despre Brexit, controlul migrației și eșecul elitei. Fluxurile de linkuri Twitter/X combină articole mainstream cu postări de pe site-uri precum Parler și BitChute, în timp ce rețelele de redirectionare Telegram leagă grupurile britanice de canalele de propagandă rusești. GB News pe YouTube funcționează ca un nod central de audiență, atrăgând utilizatori din multe comunități într-un mediu care reiterează cadrele anti-establishment și anti-migrație.

Luate împreună, dovezile de pe mai multe platforme indică faptul că extrema dreaptă europeană articulează povești remarcabil de consistente. Fiecare grup național pune în prim plan un popor virtuos, o elită străină sau un grup marginalizat și o promisiune de eliberare. Actorii exploatează mecanismele platformelor pentru a împlini aceste elemente în cadrul populist principal, pentru a le amplifica în timpul evenimentelor conjuncturale și pentru a le difuza prin rețele care adesea transcend granițele. Rezultatul este o sferă comunicativă vagă, dar recognoscibilă, în care nemulțumirile naționaliste se răsună și se întăresc reciproc în timp, spațiu și mediu.

Capitolul VI: Concluzii și discuții

Prezenta cercetare și-a propus să examineze comunicarea politică populistă de extremă dreapta contemporană în Europa în patru medii majore de social media. Ea a combinat analiza discursului cu o cartografiere a ecologiei informaționale și, acolo unde datele au permis acest lucru, a structurii comunității. Un obiectiv central a fost dezvoltarea și testarea unui cadru analitic care să poată acoperi o arie geografică și temporală largă, să țină seama de diferențele dintre tipurile de actori, să respecte specificul platformelor și să rămână compatibil cu principiile analizei critice a discursului formulate de Fairclough (2012) și Wodak (2015b).

Constatările confirmă observațiile anterioare ale lui Heinisch (2003) și Ellinas (2009): politicienii și partidele sunt actorii de extremă dreapta cei mai de succes online. În toate cele unsprezece țări și pe fiecare platformă analizată, conturile personale sau organizaționale ale politicienilor au atras în mod constant mai mulți urmăritori, aprecieri, distribuirii, retweeturi și comentarii decât profilurile mișcărilor sociale sau ale mass-mediei partizane. Perioada largă de

timp acoperită de această cercetare, care extinde studiile de caz anterioare limitate la momente sau platforme unice, arată că acest avantaj al actorilor politici este stabil în timp și nu se limitează la contexte naționale specifice.

Distribuirea pe mai multe platforme a apărut ca a doua caracteristică definitorie a extremei drepte digitale. Analiza hyperlinkurilor externe pe Twitter, a mesajelor redirectionate pe Telegram și a adreselor URL încorporate în descrierile YouTube a relevat un trafic persistent către trei destinații: surse de știri mainstream, site-uri de știri partizane sau alternative și alte servicii de social media, inclusiv gazde video marginale precum BitChute, Odysee și Rumble. Cu excepția Franței, Germaniei și Ungariei, cel puțin o platformă marginală s-a clasat printre domeniile cele mai frecvent distribuite în fiecare țară. Aceste tipare validează argumentul lui Brants și Voltmer (2011) și al lui Davis (2019) potrivit căruia cercetătorii trebuie să urmărească comunicarea politică pe mai multe platforme interconectate; ele demonstrează, de asemenea, valoarea practică a proiectului de metode mixte implementat aici. Deoarece linkurile YouTube apar în topul domeniilor partajate pentru fiecare țară, studiile viitoare ar trebui să acorde o atenție mai mare transcrierilor video și retoricii audiovizuale asociate mesajelor text.

Construirea comunității este vizibilă nu numai în conținutul postărilor, ci și în tiparele de interacțiune. Pe Telegram, volume mari de redirectionări leagă canalele mișcării, fluxurile media alternative și conturile partidelor în clustere naționale și transnaționale. Pe YouTube, rețelele de comentarii dezvăluie audiențe care rătăcesc între mai mulți producători și întăresc narațiunile partajate, confirmând tendințele observate de Doerr (2017) și de Rauchfleisch și Kaiser (2020). Aceste structuri încorporează fiecare scenă națională de extremă dreapta într-un spațiu comunicativ mai larg și ajută la explicarea difuzării rapide a sloganurilor și cadrelor dintr-o țară în alta, o tendință deja schițată de Froio și Ganesh (2017) și de Weisskircher și Berntzen (2019).

În ceea ce privește conținutul substanțial, trei teme au dominat perioada studiată: imigrația și azilul, pandemia de Covid-19 și invazia Rusiei în Ucraina. În fiecare țară, aceste teme au fost asociate cu grupuri emblematice (migranții, Uniunea Europeană, elitele politice, industria farmaceutică) și au fost prezentate prin prisma dualismului pe care Engesser et al. (2017) îl identifică ca fiind esențial pentru discursul populist de dreapta. Fie că se aflau în opoziție sau la guvernare, actorii de extremă dreapta au păstrat elementele esențiale ale cadrului populist descris de Heinisch și Mazzoleni (2017). Ei au invocat un popor omogen, au descris o amenințare iminentă și au promis acțiuni decisive care ar restabili suveranitatea națională.

Echilibrul dintre aceste elemente a variat. Comunicatorii maghiari, polonezi și italieni, ale căror partide au fost la putere pentru o parte sau pentru întreaga perioadă, au atacat mai mult oponenții interni decât instituțiile europene, în timp ce actorii francezi și olandezi au pus în prim-plan islamul, imigrația și Bruxelles-ul. Referințele religioase au fost semnificativ mai puternice în Polonia și România. Cu toate acestea, logica subiacentă a amenințării și a salvării a rămas aceeași.

Analiza legăturilor arată că narațiunile de extremă dreapta se bazează în mare măsură pe știri de toate felurile, chiar dacă mass-media mainstream sunt denunțate ca fiind ostile. Acest lucru confirmă concluziile lui Heft et al. (2019) și ale lui Figenschou și Ihlebæk (2019), adăugând în același timp o perspectivă comparativă. De asemenea, implică faptul că orice încercare de a contracara mobilizarea extremistă va trebui să ia în considerare modul în care jurnalismul convențional este apropiat, reformulat și redistribuit prin canale partizane.

Sunt recunoscute mai multe limitări. Datele Facebook au fost disponibile numai până în 2023 din cauza accesului restricționat la API, ceea ce împiedică sincronizarea perfectă între platforme. Instrumentul de extragere a textului utilizat aici, KH Coder, nu acceptă în mod nativ limbile maghiară, poloneză sau română; deși rutine suplimentare au atenuat această lacună, proiectele viitoare ar beneficia de o conductă completă bazată pe R, care poate integra lemmatizarea specifică limbii și etichetarea părților de vorbire. Cartografierea cuprinzătoare a actorilor necesită cunoștințe locale aprofundate și trebuie actualizată continuu: în unele țări, lista mișcărilor și a mass-mediei s-a schimbat între începutul și sfârșitul colectării datelor, ceea ce înseamnă că comparațiile longitudinale sunt în mod necesar aproximative. În ciuda acestor constrângeri, studiul demonstrează că un singur design cu metode mixte poate surprinde caracterul transnațional, cu multiple platforme și actori, al extremei drepte europene. De asemenea, oferă un model replicabil pentru analizarea altor formațiuni ideologice și pentru urmărirea evoluției comunicării politice online pe măsură ce apar noi platforme și cele mai vechi își reformă politicile privind datele.